

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Pajula, Laura; Korpela, Viivi; Hänninen, Riitta

Title: Digitaalinen yhteiskunta ja ikääntyneet : kohti yhdenvertaisuutta

Year: 2023

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittajat 2023

Rights: CC BY-NC-ND 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

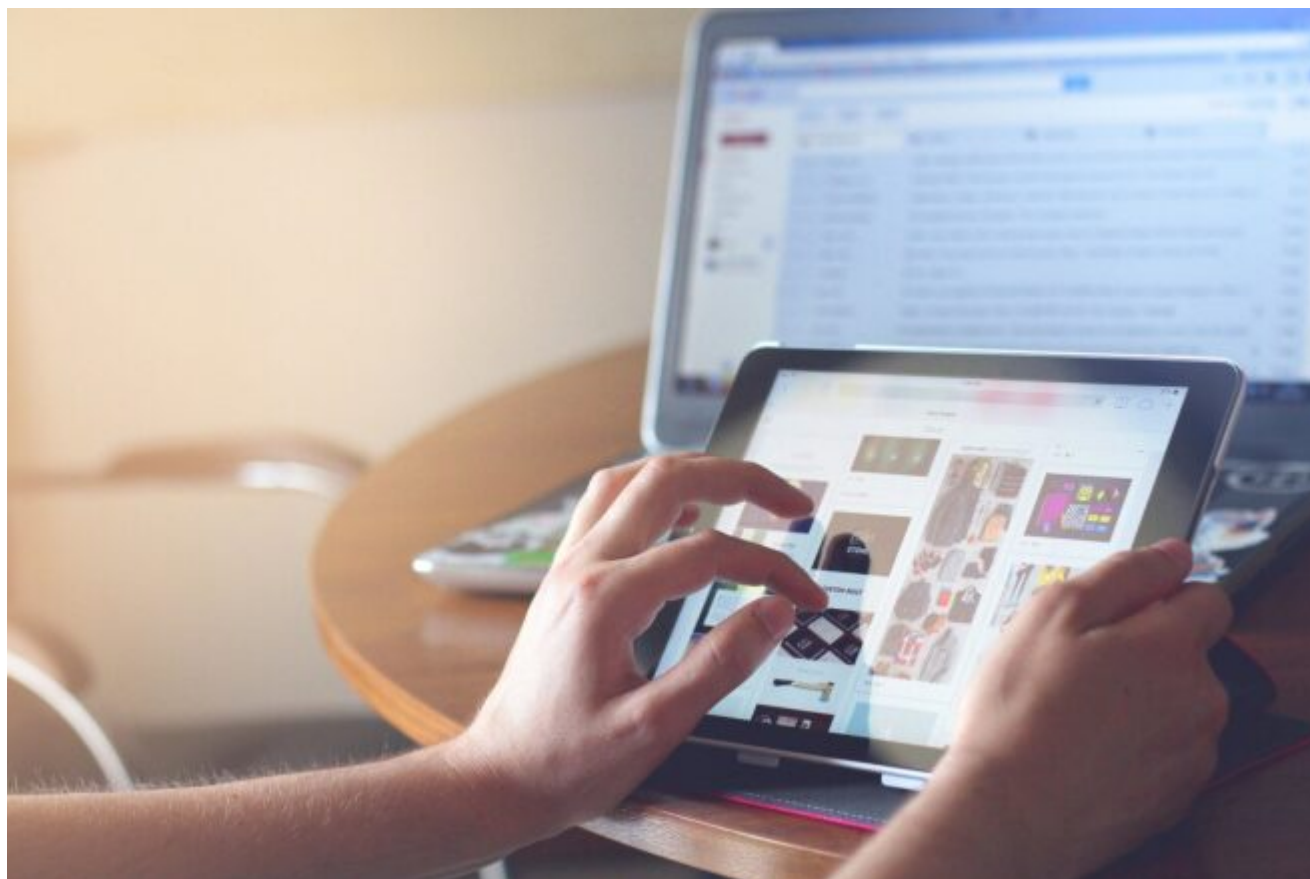
Please cite the original version:

Pajula, L., Korpela, V., & Hänninen, R. (2023, 15.11.2023). Digitaalinen yhteiskunta ja ikääntyneet : kohti yhdenvertaisuutta. *Politiikasta*. <https://politiikasta.fi/digitaalinen-yhteiskunta-ja-ikaantyneet-kohti-yhdenvertaisuutta/>

Mikä? ▾ Arkisto Juttusarjat Tapahtumat Podcastit
Toimitus Kirjoittajat Kirjoittajaohjeet
Poliitikasta kouluissa Poliitikasta selkokielellä

Digitaalinen yhteiskunta ja ikääntyneet: Kohti yhdenvertaisuutta

15.11.2023 / Laura Pajula, Viivi Korpela ja Riitta Hänninen / Artikkelit / demokratia, digitalisaatio, Suomi / 6 minuutiksi luettavaa

Digitalisaatio on muuttanut tapaamme toimia, oppia ja olla vuorovaikutuksessa toistemme kanssa. Vaikka monille suomalaisille digitaalinen siirtymä on tuonut mukanaan paljon erilaisia mahdollisuuksia, ikääntyneiden parissa digitaitojen riittämättömyys ja digitaalinen syrjäytyminen ovat edelleen kasvava ongelma.

[Poliitikasta](#)

Digitaalinen yhteiskunta ja ikääntyneet: Kohti yhdenvertaisuutta

SOUNDCLOUD

Share

[Privacy policy](#)

Artikkeli on julkaistu yhteistyössä [Katulehti Roheen](#) ja [Vastapainon blogin](#) kanssa, aihetta on käsitelty Roheen numerossa 7 (4/2023).

Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta perustuu kaikille yhtäläisesti saatavilla oleviin julkisiin palveluihin. Nämä palvelut ovat yhä useammin digitaalisia, ja yhteiskunta ohjaa kansalaisia asioimaan verkossa.

Digitaalisessa kehityksessä Suomi on [yksi Euroopan johtavista maista](#). Suomi sijoittui viime vuonna toiseksi Yhdistyneiden kansakuntien [sähköisen hallinnon vertailussa](#). Selvityksessä tarkasteltiin, miten laajasti digitaalinen hallinto ja digipalvelut ovat kaikkien käytettävissä, ja kuinka menestyksekkäästi eri maat pystyvät tarjoamaan kansalaisilleen tehokkaita, vastuullisia ja osallistavia digitaalisia palveluja.

[Kansallisessa digitalisaation edistämisen ohjelmassa](#) Suomi halutaan pitää edelläkävijänä laadukkaiden digitaalisten palveluiden kehittämisessä myös tulevaisuudessa. Tätä tavoitetta

tukee ohjelmaan kirjattu velvoite, jonka mukaan julkishallinnon tulee tarjota digitaalinen kanava ensisijaisena palveluna kansalaisille.

Tämä artikkeli käsittelee digitaalisten palveluiden määrän kasvua ja käyttöä Suomessa ja nostaa esille edelleen tilastoissa näkyvän eron tieto- ja viestintätekniikan käytössä eri ikäryhmien välillä. Lisäksi keskustelemme digitukeen liittyvistä vastuista ja velvollisuuksista sekä siitä, olisiko digituen tarve mahdollisesti pienempi, jos digitaaliset palvelut suunniteltaisiin ihmislähtöisemmin käyttäjä edellä.

Digitaalisten palveluiden määrän kasvu ja käyttö Suomessa

Kun digitaalisten palvelujen määrä kasvaa, on tärkeää tukea kansalaisten osallistumista digiyhteiskunnan toimintaan tarjoamalla kansalaisille keinoja kartuttaa ja ylläpitää omia digitaitoja sekä toisaalta kehittämällä entistä ihmislähtöisempiä digitaalisia palveluita.

Suomessa **väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttöä** on tilastoitu aktiivisesti vuodesta 2013 alkaen. Tilastot tarjoavat tärkeää tietoa muun muassa internetin ja digitaalisten palveluiden käytöstä, mutta heijastavat samanaikaisesti myös mahdollisesti kehittymässä olevia digikuiluja.

Vuonna 2022 Suomessa noin kolme neljästä 16–89-vuotiaasta ja noin joka toinen 65–74-vuotias käytti internetiä useita kertoja päivässä, kun 75–89-vuotiailla vastaava osuus oli vain yksi viidestä. Sähköisen hallinnon puolella 72 % suomalaisista oli vuonna 2022 hakenut verkossa yleistä tietoa viranomais- tai julkisista palveluista, kuten etuuksista tai aukioloajoista, viimeisimmän vuoden aikana.

Kuitenkin myös näissä tilastoissa oli nähtävissä merkittäviä eroja ikäluokkien välillä, sillä 65–74-vuotiailla osuus oli yli puolet, ja 75–89-vuotiailla vastaava osuus oli enää kolmasosa. Lisäksi vain noin kolmasosa 65–74-vuotiaista oli varannut ajan julkishallinnon tai viranomaisen palveluntarjoajan kanssa viimeisimmän vuoden aikana. 75–89-vuotiaiden kohdalla vastaava osuus oli enää neljäsosa.

Ikääntyneiden digiosallisuus ja digitaitojen merkitys

Digitaalisen hallinnon kehittämisessä on keskeistä digiosallisuuden tukeminen. Digiosallisuus Suomessa -väliraportissa digiosallisuudella tarkoitetaan tavoitetilaa, jossa kaikilla kansalaisilla tulisi olla yhtäläinen mahdollisuus osallistua digitaaliseen yhteiskuntaan digitaalisia laitteita, sovelluksia ja palveluita hyödyntämällä. Yhteiskunnallisten toimijoiden tulisi puolestaan mahdollistaa tämä pyrkimys vaikuttamalla ympäristötekijöihin ja luomalla mahdollisuuksia osallisuudelle.

Digiosallistuminen ja -osallistaminen näyttäytyvät kansalaisten arjessa, työssä ja vapaa-ajalla väliraportissa määriteltujen digiosallisuuden keskeisten osa-alueiden kautta. Nämä ovat infrastruktuuri ja välineet, turvallisuus ja luotettavuus, digiosaaminen ja -tuki, käytettävyyys,

saavutettavuus ja käyttäminen ja hyödyt. Yhdessä eri osa-alueet voivat tukea, mutta myös haitata, yksilön digiosallisuuden toteutumista.

Digiteknologioiden käyttö ja digitaidot vaihtelivat ikääntyneillä. Suuri osa heistä kuuluu digitaalisen syrjäytymisen riskiryhmään, koska heidän digitaitonsa ovat rajalliset.

Digitaidoilla on merkitystä digiosallisuuden saavuttamisessa myöhemmällä iällä.

Aikaisemmassa tutkimuksessa selvisi, että digiteknologioiden käyttö ja digitaidot vaihtelivat ikääntyneillä. Suuri osa heistä kuuluu digitaalisen syrjäytymisen riskiryhmään, koska heidän digitaitonsa ovat rajalliset.

Yksi syy ikääntyneiden digitaalisten teknologioiden vähäisempään käyttöön voi olla tarvittavien digitaitojen **riittämättömyys tai puute**. Lisäksi digitalisaation nopea kehitys **vaatii jatkuvaa osaamisen kehittämistä**, minkä vuoksi monet ikääntyneet hakeutuvat digituen piiriin oppimaan uusia digitaitoja.

Digituen tarjoajien vastuut ja velvollisuudet

Suomessa digituen valtakunnallinen kehittäminen ja eri organisaatioiden tukeminen digituen järjestämiseksi kuuluu Digi- ja väestötietoviraston vastuualueisiin. Tuoreessa **digituen asiakaskokemuskartoituksessa** asiakkaat kokivat, että digitukea on Suomessa saatavilla erinomaisesti. Kartoitusta varten kerätyn digitukipalautteen perusteella digituen avulla saatiin ratkaistua lähes kaikki digipulmat. Vain neljässä prosentissa digitukitilanteista ongelma ei ratkennut.

Kuitenkin viikkoa aikaisemmin julkaistussa **Läheiset digituen antajina** -raportissa 65 % vastanneista ei tiennyt, että Suomessa jokaisella viranomaisella on velvollisuus tukea kansalaisia tarjoamiensa palveluidensa käytössä.

Vastaajien kokemusten mukaan viranomaistahojen digituki koettiin saavuttamattomaksi, sillä viranomaisten tarjoamasta digituesta löytyi tarkempaa tietoa vain verkosta. Tällöin digituki ei saavuttanut sitä kaikkein eniten tarvitsevia. Moni vastaaja koki, että heidän odotetaan jo omaavan jonkin verran digitaitoja löytääkseen tietoa digituesta.

Läheiset digituen antajina -raportissa 65 % vastanneista ei tiennyt, että Suomessa jokaisella viranomaisella on velvollisuus tukea kansalaisia tarjoamiensa palveluidensa käytössä.

Suomessa digituen tarjoajien kenttä on monipuolinen, mutta sirpaleinen. Digitukea tarjoavat viranomaisten lisäksi Kansalaisneuvonta, hyvinvointialueet, kunnat, kolmas sektori ja yksityiset palveluntarjoajat. Lisäksi merkittävä osa digituesta on luonteeltaan epävirallista, sillä sen lähteenä toimii tyypillisesti lähipiiriin kuuluva henkilö. Useimmiten digitukea annetaan omille perheenjäsenille, mutta myös ystäville, tutun tutuille ja naapureille.

Ikääntyneiden kokemukset läheisten antamasta digituesta ovat usein myönteisiä. Läheisten antamassa digituessa on kuitenkin myös haasteita, eikä digitukea ole kohtuullista jättää kokonaan läheisten harteille. Joskus digituen antaminen läheiselle voidaan kokea kuormittavana taakkana.

Lisäksi läheisen kanssa jo olemassa oleva suhde voi näyttäytyä esimerkiksi pankkiasioinnin opastamisessa myönteisessä, mutta toisaalta myös kielteisessä valossa. Esimerkiksi kärsivällisyys voi joutua testiin läheisen kanssa toimiessa. Toisaalta läheinen voi tuntua luotettavammalta digituen antajalta kuin täysin tuntematon henkilö. Digituen tarjoamisen vastuita on tärkeää miettiä myös niissä tilanteissa, kun ei ole läheistä, jolta apua voisi kysyä.

Ihmislähtöistä digitaalisten palveluiden kehittämistä

Digitaalisten palveluiden kehittämistä on jo pitkään ohjannut käyttäjälähtöisyyden periaate. Sen mukaan erilaiset käyttäjät ja heidän erilaiset tarpeensa on huomioitava jo palveluiden suunnittelu- ja kehittämisvaiheessa.

Käyttäjälähtöinen näkökulma voi parantaa digiosallisuutta ja tasa-arvoista mahdollisuutta osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Todellisuudessa käyttäjä- ja ihmislähtöisyys toteutuvat kuitenkin vaihtelevasti, ja usein ikääntyneet jäävät suunnittelu- ja kehitystyön ulkopuolelle.

Digitaaliset ympäristöt edellyttävät käyttäjältä vahvoja digitaitoja ja osaamista. Mitä helppokäyttöisemmiksi digipalvelut on tehty, sitä helpompaa yksilöiden on oppia käyttämään niitä.

On myös muistettava, että **digitalisaation hyödyt ja mahdollisuudet** kasautuvat helposti niille, joilla on ennestään hyvät edellytykset toimia digitaalisessa yhteiskunnassa. Siksi on ratkaisevan tärkeää ottaa huomioon mahdollisesti haavoittuvammat ryhmät ja heidän tarpeensa digitaalisten julkisten palvelujen suunnittelussa ja mahdollistaa aktiivinen toimijuus kaikille digitalisoituvassa yhteiskunnassa.

Nähtäväksi jää, tuleeko nopealla aikataululla kehitetyistä digitaalisista palveluista vain laastareita tämän hetken haasteisiin, vai saadaanko niillä aikaiseksi pidempiaikaista myönteistä kehitystä.

Hyvinvointialueiden digipalveluilla pyritään edistämään muun muassa oikea-aikaista hoitoon pääsyä, mutta digitaaliset palvelut voivat toimia myös välineenä taloudellisten säästöjen tavoittelemiseksi. Esimerkiksi Suomessa lähes kaikilla hyvinvointialueilla on valmisteltu säästöohjelmia, jotka pitävät sisällään muutoksia palvelurakenteeseen sekä digi- ja etäpalveluihin.

Lisäksi hallitus on kehottanut hyvinvointialueita kehittämään uusia työskentelytapoja ja hyödyntämään digitalisaation mahdollisuuksia tehokkaasti. Nähtäväksi jää, tuleeko nopealla aikataululla kehitetyistä digitaalisista palveluista vain laastareita tämän hetken haasteisiin, vai saadaanko niillä aikaiseksi pidempiaikaista myönteistä kehitystä.

Digitalisaatio kaikkien ulottuville

Julkisten palveluiden digitalisoituessa digitaitojen merkitys kasvaa entisestään. On tärkeää ymmärtää digitalisaation mukanaan tuomat haasteet ja pyrkiä aktiivisesti kaventamaan digitaalisia kuluja eri ikäryhmien välillä.

Digitaalisten palveluiden kehittämisessä on varmistettava, että kaikki yhteiskunnan jäsenet voivat hyötyä niistä. Keskustelua ihmislähtöisestä ja käyttäjäystävällisestä suunnittelusta on tärkeä pitää yllä, sillä se tukee saavutettavien ja käyttäjilleen hyödyllisten digitaalisten palveluiden kehitystyötä.

FM Laura Pajula on väitöskirjatutkija Ikääntymisen ja hoivan tutkimuksen huippuyksikössä Jyväskylän yliopistossa.

FM Viivi Korpela on väitöskirjatutkija Ikääntymisen ja hoivan tutkimuksen huippuyksikössä Jyväskylän yliopistossa.

FT, dosentti Riitta Hänninen on yliopistotutkija Ikääntymisen ja hoivan tutkimuksen huippuyksikössä Jyväskylän yliopistossa.

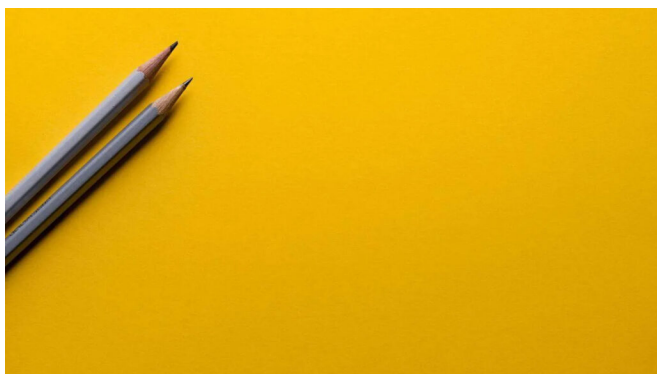
Artikkeli on toteutettu C.V. Åkerlundin säätiön tuella, se on osa Poliitikasta-verkkolehden, [Katulehti Roheen](#) ja [Vastapainon blogin](#) yhteistä juttusarjaa kuntalaisten osallisuudesta ja demokratiasta.

Artikkelikuva: fancycrave1 / Pixabay

[← Edellinen Artikkeli](#)

Read also

Kysy politiikasta: Mitä tarkoittaa oikeistokonservatiivinen enemmistöhallitus?

10.11.2023

Osatyökykyisten työllistyminen tarvitsee vaikuttavia toimia ja tietoa

6.11.2023

Politiikasta selkokielellä -sarja: Suomessa vaaleissa käytetään d'Hondtin vaalijärjestelmää

3.11.2023

Kirjoittajista

Laura Pajula

FM Laura Pajula on väitöskirjatutkija Ikääntymisen ja hoivan tutkimuksen huippuyksikössä Jyväskylän yliopistossa.

Viivi Korpela

FM Viivi Korpela on väitöskirjatutkija Ikääntymisen ja hoivan tutkimuksen huippuyksikössä Jyväskylän yliopistossa.

Riitta Hänninen

FT, dosentti Riitta Hänninen on yliopistotutkija Ikääntymisen ja hoivan tutkimuksen huippuyksikössä Jyväskylän yliopistossa.

Kommentoi

Sähköpostiosoitettasi ei julkaista. Pakolliset kentät on merkitty *

Kirjoita tähän..

Nimi*

Sähköpostiosoite*

Kotisivun osoite

Lähetä kommentti »

Artikkeliin sovelletaan avoimen julkaisemisen lisenssiä tiedelehdille (CC BY-NC-ND). [Lue lisää tekijänoikeuksista.](#)

Selaa arkistoa

Suomi demokratia Venäjä Euroopan unioni populismi

Yhdysvallat Turvallisuuspolitiikka Media Retoriikka Maahanmuutto ilmastonmuutos

Tutkimus Yliopisto Tasa-arvo Eurooppa talous Ulkopoliittikka Terrorismi Vaalianalyysit Ranska DocPoint

Puolueet Ihmisoikeudet Kysy politiikasta Aktivismi Identiteetti Ympäristöpolitiikka Historia Uskonto Äärioikeisto Sosiaalinen media

Ukrainan kriisi hallitus työ sukupuoli Turkki nuoret Perussuomalaiset talouspolitiikka Tutkijavideot

Tarkennettu haku

Hakusana

Ajanjakso

Kirjoittajat

Avainsanat

Hae

Uusimmat podcastit

[Poliitikasta](#)

Digitaalinen yhteiskunta ja ikääntyneet: Kohti...

Share

	35
Politiikasta - Digitaalinen yhteiskunta ja ikääntyneet: Kohti yhdenvertaisuutta	35
Politiikasta - Osatyökykyisten työllistyminen tarvitsee vaikuttavia toimia ja tietoa	160
Politiikasta - Poliitikasta-podcast: Oy Armeija Ab	385
Politiikasta - Podcast: Nuorten tutkijoiden eduskuntavaalien jälkilöylyt	376
Politiikasta - Podcast: Kokeneet tutkijat ennakoivat eduskuntavaaleja	178
Politiikasta - Poliittiset päätökset ohjaavat altistumista hyödyllisille tai haitallisille mikrobeille	250
Politiikasta - Yhdysvaltalaisista politiikkaa vuonna 2023	234

Latest tracks by [Poliitikasta](#)

[Privacy policy](#)

Seuraa meitä
Facebookissa

Seuraa meitä

Seuraa
meitä
Twitterissä

Meistä

- [Etusivu](#)
- [Mikä?](#)
- [Arkisto](#)
- [Videot](#)
- [Tapahtumat](#)
- [Podcastit](#)
- [Toimitus](#)
- [Kirjoittajat](#)
- [Poliitikasta kouluissa](#)
- [Terms & Privacy Policy](#)

Onko
sinulla

kysyttävää?

Ota yhteyttä

**Täällä
ole
nähtäv
– vielä**

Kun joku
heistä
twiittaa,
twiitit
näkyvät
täällä.

Copyright © 2023 Poliitikasta ISSN 2323-7090: Terms & Privacy Policy